

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 - 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีบทบาท
2. บทบาทของครู
3. การบริหารการศึกษา
4. ความหมายและความสำคัญของงานวิชาการ
5. การบริหารงานวิชาการ
6. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 6.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - 6.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 6.3 การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
 - 6.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 6.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 - 6.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
 - 6.7 การนิเทศการศึกษา
 - 6.8 การแนะแนวการศึกษา
 - 6.9 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 6.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
 - 6.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
 - 6.12 การส่งเสริมงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ทฤษฎีบทบาท

บทบาทเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกตามสถานภาพที่ตนครองอยู่ บทบาทจึงมีการแสดงออกแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ตำแหน่งหน้าที่ อุปนิสัย ตลอดจนสภาพแวดล้อมก็มีส่วนในการแสดงออกของมนุษย์ บทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เราจึงจำเป็นต้องทราบถึงทฤษฎีบทบาท โดยมีผู้ให้ความหมายของบทบาท ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 459) ให้ความหมายว่าบทบาทหมายถึง การทำตามบท การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่นบทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

จำเนียร พลหาญ (2541 : 11) ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ซึ่งเป็นไปตามที่ตนเองต้องการ และตามที่สังคมคาดหวังไว้ บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันไปตามตำแหน่งหน้าที่ สังคม วัฒนธรรม ที่ต่างกัน ดังนั้นบทบาทของบุคคลจึงแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไข สภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นดำรงอยู่และบุคคลจะมีหลายบทบาทในเวลาเดียวกัน

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2542 : 91) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า บทบาทเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลกับองค์การที่แสดงถึงพฤติกรรมของบุคคลในองค์การที่คาดว่าจะแสดงออก และความคาดหวังของบุคคลในงานที่ทำแต่ละบทบาทจึงเป็นเสมือนสนามที่กำหนดขึ้นให้แสดงออกมาในลักษณะของการติดต่อสื่อสารที่เป็นถ้อยคำและไม่เป็นถ้อยคำ การแสดงออกถึงอารมณ์ การแสดงออกถึงการตัดสินใจ ระบบบทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา

โสภา ชูพิบูลชัย (ม.ป.ป. : 4) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือการทำหน้าที่ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่นของสังคมมุ่งหวังให้เขากระทำ ภายใต้ สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งโดยถือเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน เป็นต้นว่า บทบาทของพ่อแม่ ของลูก สามี หรือภรรยา บทบาทนี้ทำให้คนในสังคมสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของคนอื่นรู้ว่าบุคคลอื่นต้องการอะไร

ไวยัช เตียมบรรจง (ม.ป.ป. : 19-12) ได้กล่าวถึง บทบาทที่สังคมกำหนด มีการแสดงพฤติกรรมที่บุคคลได้รับ สังคมจึงแบ่งบทบาทของบุคคลในสังคมต่างๆ ไปอย่างน้อย 5 ตำแหน่ง คือ

1. บทบาทตามเพศและบทบาทตามวัย เช่น บทบาทของผู้ชาย บทบาทของผู้หญิงของเด็ก ผู้ใหญ่ เด็กชาย หญิงแก่ ซึ่งบทบาทเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเราทุกขณะตลอดชีวิต

2. บทบาททางอาชีพ บทบาทประเภทนี้เราสามารถเปลี่ยนบทบาทได้อย่างอิสระเสรีมากกว่าอย่างอื่น เช่น บทบาทของคนขายของ บทบาทของครู บทบาทของหมอฟัน และบทบาทของทนายความเป็นต้น

3. บทบาททางเกียรติยศ เช่น บทบาทของหัวหน้า บทบาทของประธาน บทบาทของคนรับใช้ และบทบาทของลูกน้องเป็นต้น

4. บทบาททางครอบครัว ได้แก่ บทบาทของแม่บ้าน บทบาทของลูก บทบาทของพี่และบทบาทของพ่อ

จากบทบาทของบุคคลที่แสดงออกตามเพศ วัย อาชีพ และสถานภาพทางสังคม ได้มีนักจิตวิทยาเสนอทฤษฎีบทบาทพอสรุปได้ดังนี้

ราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton) ซึ่งเป็นนักมนุษยวิทยาที่มีชื่อเสียงมากในยุคแรกเป็นผู้ที่ให้แนวความคิดของคำว่าสถานภาพ (Status) และบทบาท (Role) ไว้ โดยกล่าวว่า สถานภาพเป็นนามธรรมซึ่งหมายถึงตำแหน่ง ซึ่งในแต่ละตำแหน่งจะกำหนดบทบาทไว้ว่ามีอย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีสถานภาพต้องมีบทบาทควบคู่กันไปเสมอ นั่นคือ เมื่อบุคคลมีตำแหน่งก็ต้องมีสิทธิและหน้าที่ (บทบาท) ตามมานั่นเอง บางคนก็ปฏิบัติหน้าที่ได้สมกับ บทบาท บางคนก็ทำไม่ได้เต็มที่ เพราะ เกิดความขัดแย้งกันในบทบาท ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย

พาร์สันส์ (Parsons) ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ทำให้บุคคลแต่ละคนมีบทบาทเพิ่มขึ้น บุคคลในสังคมจะต้องติดต่อสัมพันธ์กัน มีความสนใจซึ่งกันและกัน จากทฤษฎีของพาร์สันส์ เราได้ตัวอย่างจากสภาพสังคมต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น สังคมเล็ก ๆ คือ ภายในบ้าน ทุกคนจะต้องรู้และติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา ทุกคนจะต้องให้ความสนใจต่อกัน รู้จักปฏิบัติตนต่อพ่อแม่พี่น้อง ให้เกิดความรักใคร่กลมกลืนมีความสามัคคีต่อกัน ส่วนในสังคมที่กว้างขึ้น เช่น ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย นักเรียน นักศึกษา ต้องมีความสัมพันธ์กัน ตั้งแต่เพื่อนร่วมชั้น ร่วมโรงเรียน ครู อาจารย์ ก็มีการปรับตัวเข้าหากันเป็นอย่างดี ย่อมสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่สังคม

เมอร์ตัน (Merton) ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยา กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไป ซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมที่อยู่ตลอดจนลักษณะของคนในสังคม

โฮแมนส์ (Homans) ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยา กล่าวว่า ตำแหน่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น ตำแหน่งมักจะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการกระทำ การกระทำมักก่อให้เกิดผลประโยชน์ และบทบาทของบุคคล มักเปลี่ยนไปตามตำแหน่งที่ได้รับ

เนเดล (Nadel) นักมานุษยวิทยา กล่าวถึงบทบาทว่า บทบาท คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ เขาได้สร้างทฤษฎีบทบาทเป็นสมการ ดังนี้

$$P = a, b, c, \dots n$$

P หมายถึง บทบาทที่แสดงออก

A, b, c, n หมายถึงส่วนประกอบที่มีผลต่อพฤติกรรม

ส่วนประกอบที่ผลต่อพฤติกรรม มีส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ความกระตือรือร้น ความกระตือรือร้นข่มส่งเสริมบทบาทของหัวหน้างาน ได้เป็นอย่างดี

กู๊ด (Good) กล่าวว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล ควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น

กัสกิน (Guskin) กล่าวว่าพฤติกรรมของแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั่นเอง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บทบาท คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือสถานภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปและบทบาทจะเปลี่ยนรูปเสมอตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่เปลี่ยนไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทบาทของครู

สงวน สุทธิเลิศอรุณ จำรัส ต้วงสุวรรณ และจิตติพงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2522 : 52-55) ได้รวบรวมความหมายบทบาทและทฤษฎีบทบาทที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้เสนอไว้ บทบาทเป็นความคาดหวังของสังคมที่จะให้บุคคลดำเนินการตามตำแหน่งหน้าที่ให้มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีตามที่สังคมต้องการ นักเรียนเป็นสังคมคาดหวังให้เป็นตัวอย่างตามบทบาทของครูและสภาพสังคมในโรงเรียน การที่ครูมีปัญหาไม่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ครู เนื่องจากครูไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้ สภาพสังคมในโรงเรียนลักษณะ 3 มิติ คือ สังคมในโรงเรียนจะประกอบด้วย ตัวครู เรียกว่า บุคลามิติ กลุ่มเพื่อนครู เรียกว่า กลุ่มมิติ และผู้บริหาร (ครูใหญ่) เรียกว่า สถาบันมิติ ตัวครูจะมีจารีตเป็นตัวกำกับพฤติกรรม มีธรรมเนียมเป็น ตัวกำกับบุคลิกภาพ และมีค่านิยมเป็นตัวกำกับการสนองความต้องการของตัวครู กลุ่มเพื่อนครูประกอบด้วย เพื่อนครูและความตั้งใจจริง (Intention) ของเพื่อนครูที่มีต่อ

ตัวครู สำหรับครูใหญ่ ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันมีติดจะต้องยึดถือและใช้จารีตธรรมเนียมและค่านิยมของโรงเรียนในลักษณะการหลอมพฤติกรรมของครูให้เข้ากับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน ทั้งบุคลากรมีและสถาบันมีติดจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันและอาจเป็นผลสะท้อนในพฤติกรรมของกันและกัน

ยนต์ ชุมจิต (2541 : 48 – 50) กล่าวถึง บทบาทของครูตามความมุ่งหวังของทางราชการและประชาชนว่าต้องการให้ครูอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้มีความรู้ความสามารถ อบรมปณินิสัยให้มีคุณธรรมอันดีงามและเป็นคนดีที่สังคมต้องการ บทบาทของครูที่สำคัญมีดังนี้

ครูเป็นแม่พิมพ์ที่ดีในด้านความรู้และความประพฤติ ครูต้องเป็นต้นแบบ แบบอย่างในด้านความรู้และความประพฤติ การสอนของครูจะต้องศึกษาหาความรู้ให้เพียงพอและถูกต้อง ต้องศึกษาเนื้อหาให้ถ่องแท้ กว้างขวาง มีความรู้รอบตัว ใช้จิตวิทยาในการสอนเป็นอย่างดี ครูต้องเลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะวิชาและผู้เรียน ครูเป็นผู้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมให้แก่ผู้เรียน ครูจะต้องประพฤติตนให้อยู่ในกรอบศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมและประเทศชาติ ภาระของครูจึงต้องช่วยกันส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมที่ดีงามดังนี้

1. แนะนำให้รู้จักตนเอง (Self Awareness) ให้รู้จักว่าตนเองคือใคร เกิดมาทำไม จะต้องได้อะไร
2. เคารพตนเอง (Self Respect) ให้เคารพตนเองในฐานะที่เป็นสิ่งที่มีค่าสูงสุด สงวนศักดิ์ศรีแห่งตนเองให้เต็มที่ ให้ความสำคัญเป็นตัวเองที่ไม่บกพร่อง
3. เชื่อตนเอง (Self Confidence) ให้มีความเชื่อว่าตนเองนี้ธรรมชาติสร้างมาอย่างเพียงพอสำหรับจะได้สิ่งที่ดีที่สุด จะเป็นที่พักแก่ตนเองได้ จะช่วยคนอื่นก็ได้ ถ้าเป็นคนที่มีความเชื่อในตนเอง จะทำให้เป็นคนที่มีกำลังใจ
4. ซื่อตรงต่อตนเอง (Self Truthfulness) ไม่ขบถตัวเอง ไม่ขายตัวเอง มีความซื่อตรงต่อตัวเอง ให้เป็นตัวอย่างของตัวเอง ไม่ใช่ของกิเลส
5. บังคับตัวเอง (Self Control) ไม่ปล่อยตนเองให้เป็นไปตามอำนาจของกิเลส บังคับตนเองเอาไว้ได้ในร่องในรอย สามารถบังคับจิตใจหรือบังคับกิเลสได้
6. มีความพอใจตนเอง (Self Contentment) ซึ่งเกิดจากการบังคับตนเองได้ ยังมี การบังคับตนเองได้เท่าใด ก็จะมี ความพอใจในการกระทำเท่านั้น

7. เป็นสุขด้วยตนเอง (Self Happiness) มีความเป็นสุขของตนเองด้วยตนเองในตัว
ตัวเองที่เกิดจากความพอใจมัน
8. พึ่งตนเองได้ (Self Help) เป็นผู้ที่พึ่งตนเองได้ มีตนเป็นที่พึ่ง
9. รับผิดชอบตนเอง (Self Responsibility) มีความรับผิดชอบต่อตัวเองว่าในบรรดา
สิ่งที่ธรรมชาติต้องการให้มีให้เป็นแก่ตนเอง เพื่อตัวเอง โดยตัวเองแล้วเราก็สามารถมีได้
รับผิดชอบต่อตัวเอง รับผิดชอบต่อเกียรติยศของตัวเอง สามารถยืนยันกับผู้อื่นว่ารับผิดชอบต่อ
ตัวเองได้

เป็นผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรม ภาระของครูในอาชีพที่ต้องรับผิดชอบต่ออีกประการหนึ่ง
คือ เรื่องศาสนาและวัฒนธรรมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ
ในทางศาสนา หลักศีลธรรม วัฒนธรรม และธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อฝึกอบรม สั่งสอนศิษย์ให้
มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างถูกต้อง ส่วนตัวครูนั้นก็จะต้องปฏิบัติตนให้เป็น
ผู้นำที่ดี สามารถให้คำปรึกษาหารือแก่ประชาชนได้

ครูเป็นอาชีพที่สังคมคาดหวังให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ครูต้องวางตัวให้เหมาะสม
กับกาลเทศะ แต่งกายให้เรียบร้อย ทนสมัย ปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบของสังคม ตลอดจน
ต้องพัฒนาตนให้เป็นนักวิชาการที่ทันสมัยอยู่เสมอ ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม
และผู้เรียนให้มีความรู้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้ (2542 : 10 – 16) กล่าวถึง บทบาทของครูในการพัฒนาผู้เรียน
ให้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพครู (National Teacher Qualification :
NTQ) ครูต้องจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต้องร่วมกันทำงานเป็นทีม
และร่วมมือกับผู้เรียน ครูต้องแนะนำแหล่งข้อมูลและความรู้แก่ผู้เรียน ครูเป็นผู้ออกแบบวิธี
เรียนร่วมกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติการร่วมการประเมินผลและคิดค้นวิธีเรียนโดย
มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานดังนี้ ศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ให้รู้จุดแข็งจุดด้อยใน
ตัวผู้เรียน แสวงหาความร่วมมือทั้งครูและผู้เรียน เพื่อวางแผนการเรียนรู้ แสวงหาข้อมูลในฐานะ
ผู้ให้คำแนะนำการเรียนรู้ ช่วยเหลือผู้เรียนในขณะปฏิบัติการเรียนรู้ ร่วมมือในการประเมินผล
ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยดูจากเพิ่มพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
นำเสนอ ผลงานของการเรียนรู้และปรับปรุงให้ดีขึ้น สมบูรณ์ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ผล
ดีเด่นเพื่อนำเสนอสาธารณชนทั่วไป

วัลลี หลีสันติพงศ์ (2542 : 2 – 10) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการพัฒนาผู้เรียน
ซึ่งเป็นงานที่สำคัญและเป็นงานหลักของครู ว่า ครูต้องเป็นคนดี เป็นผู้พร้อมที่จะดำเนินชีวิต

ที่ติงามและสร้างสรรค์สังคม เป็นผู้มีความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ แสวงหาปัญญา เข้าถึงแหล่งความรู้และใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ สร้างความใฝ่รู้ และความใฝ่สร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ในยุคที่สารสนเทศมีอิทธิพลสูงเช่นปัจจุบันครูต้องมีความสามารถในการเลือกสรรแหล่งความรู้ รับความรู้ที่ถูกต้อง และเข้าถึงสาระของความรู้นั้น นำความรู้นั้นมาใช้โดยผ่านความสามารถในการคิด เช่น สามารถนำมาใช้สร้างสรรค์งาน นำมาแก้ปัญหาได้

จึงสรุปได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ ครูและผู้เรียนต้องร่วมมือกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และการเรียนได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาการศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ต้องพัฒนาคุณภาพของครู ศึกษาคุณลักษณะของครูให้ทราบว่า ครูที่สังคมส่วนใหญ่ปรารถนา มีคุณลักษณะอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้เกิด ความเจริญงอกงามในวิชาชีพครูต่อไป

การบริหารการศึกษา

การบริหารจะถูกอ้างถึงในลักษณะของกิจกรรมโดยทั่วไป เพราะการบริหารจะพบได้ในองค์การ หน้าที่ และระดับขององค์การทุกประเภท คำว่า “การบริหาร” จึงมีนักบริหารให้ความหมายไว้คงจะยกตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

ปกรณ ศรีดอนไผ่ (ม.ป.ป. : 1) ให้ความหมายว่าการบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สมยศ นาวิการ (2537 : 18) ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลัง ความพยายามของสมาชิกขององค์การและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

สมาน อัสวภูมิ (2541 : 11) ได้สรุปความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร (Administration) เป็นกระบวนการในการทำให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยการสรรหาและผสมผสานทรัพยากรบุคคล กับทรัพยากรปัจจัยต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยเดช บุญรักษา (2541 : 15) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ กระบวนการใช้ศาสตร์และศิลปะ ตลอดทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ โสภณ (2542 : 13) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่าเป็น การแบ่งภาระหน้าที่ของภารกิจงานเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วมอบให้บุคคลอื่นเป็นผู้กระทำ

สรุปได้ว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการในการทำงานให้งานสำเร็จโดยบุคลากรทุกฝ่ายประสานสัมพันธ์ ใช้ทรัพยากรและปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารการศึกษาจึงเป็นการนำหลักการบริหารไปใช้ในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างเหมาะสม มีผู้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้มากมาย จะนำมาเสนอบางส่วน ดังนี้

พิฑูรย์ พิลาวัลย์ (2542 : 13) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาคือหลักการ วิธีการแนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน โดยมีความมุ่งหวังให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าต่อสังคม

เกตุ วิเศษขุมพล (2542 : 15) การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามใช้ศาสตร์และศิลป์ ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ พัฒนาคูณภาพนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารทรัพยากรเกี่ยวกับการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยมีหน่วยงานหรือบุคลากรที่เป็นตัวแทน คือ ครูดำเนินการจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ความหมายและความสำคัญของงานวิชาการ

ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการ และหน้าที่ของโรงเรียน คือ การให้ความรู้แก่นักเรียน ในด้านวิชาการคณะครูจะต้องประสานงานกันในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (ประเวศ ปิงสี. 2542 :14)

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้

รัตนา อรรถนิตย์ (2539 :12) ให้ความหมายของงานวิชาการสรุปได้ว่า งานวิชาการภายในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของเด็ก

วนิดา การขยัน (2540 : 15) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานสำคัญเนื่องจากงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษาและการเรียนการสอนเป็นหัวใจของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

ประเวศ ปังสี (2542 : 15) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นการจัดกิจกรรมทุกชนิดตามขอบข่ายงานวิชาการเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้เกิดผลดีต่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายและความสำคัญของงานวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน ที่ปฏิบัติงานด้านหลักสูตร การเรียนการสอน ตลอดจนงานกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้และมีประสิทธิภาพแก่นักเรียนและโรงเรียน ซึ่งงานวิชาการเป็นงานที่แสดงถึงมาตรฐานหรือคุณภาพทางการศึกษาและความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน

การบริหารงานวิชาการ

ได้มีผู้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

มัธรี อัญญะเรือง (2538 : 37) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการนั้นผู้บริหารจะคำนึงถึงแต่งานวิชาการด้านเดียวไม่ได้ จะต้องคำนึงถึงงานด้านต่าง ๆ ควบคู่กันไป

ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน (2539 : 27) อธิบายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุดและได้แสดงความคิดเห็นต่อไปอีกว่า ความจริงผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรรับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรกเพราะหน้าที่ของโรงเรียนคือการศึกษาให้ความรู้แก่ผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด (2545 : 4-9) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ที่รับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำของครูด้านการปฏิบัติงานวิชาการได้ ซึ่งการที่จะทำให้การปฏิบัติงานวิชาการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้นั้น ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินการและกำหนดขอบข่ายการปฏิบัติงานวิชาการไว้ 7 งาน ได้แก่ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายในและงานประชุมอบรมวิชาการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตรสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 7 งาน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. 2545 : 4-9)

1. งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดที่จะพัฒนาประเทศให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ หลักสูตรการศึกษาของชาติถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ พร้อมทั้งจะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรแกนกลาง ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1. หลักการ

- 1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
- 1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระเวลา และการจัดการเรียนรู้
- 1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์

2. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

3. โครงสร้าง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จัดโครงสร้างของหลักสูตร ออกเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งช่วงชั้นเป็น 4 ช่วงชั้น ได้แก่ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) ทั้งนี้สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่างๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมาย สำหรับการศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

4. การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างของหลักสูตร ไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาโดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกสาร ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้สถานศึกษาต้องทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วน ตามมาตรฐานที่กำหนด

5. การจัดเวลาเรียน

ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียนในสาระการเรียนรู้ และรายวิชาที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม

6. การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาเหล่านี้ สามารถปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

7. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนด คุณภาพ ของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ ส่วนสาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้

8. การจัดการเรียนรู้

ยึดแนวทางในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า

ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้และแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ และวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ ร่วมกัน เรียนรู้จากธรรมชาติ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีอยู่ หลายลักษณะ ได้แก่ การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว แบบคู่ขนาน แบบสหวิทยาการ หรือ แบบโครงการ

9. การนำหลักสูตรไปใช้

เพื่อให้การจัดการศึกษาหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ข้างต้นจึงกำหนดแนวดำเนินการดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้สอดคล้องกับ ความสนใจและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนและให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตาม ความสามารถ
3. การจัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงหรือบูรณาการทั้ง ภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด
4. จัดการเรียนการสอนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมี เหตุผลและสร้างสรรค์และกระบวนการกลุ่ม
5. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุดและเน้นให้ เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
6. จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ให้สอดคล้องการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการ จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมเป็น พื้นฐาน เช่น ขยัน ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ควบคุมไปด้วย
9. จัดสิ่งแวดล้อมและสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมี ขั้นตอนที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดและเป็น หัวใจของหลักสูตร ผู้บริหารและครูต้องมีกิจกรรมร่วมกัน โดยผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมและ

อำนวยความสะดวกต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจหลักสูตร และเอกสารหลักสูตรทั้งหมด รวมทั้งวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล จึงจะทำให้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้

2. งานการเรียนการสอน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตาม มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ อย่างไรก็ตามควรเข้าใจว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดหรือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่วิธีสอนแต่เป็นเทคนิคการจัดการให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้โดยมุ่งพัฒนาคน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

กูด (Good, 1959 : 89) ได้ให้ความหมายการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนว่า หมายถึง กรรมวิธีในการจัดกิจกรรม วัสดุ และแนวทางที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นทั้ง การศึกษาใน โรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนซึ่งครูและนักเรียนร่วมกัน สร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย

1. กิจกรรมในหลักสูตร หมายถึง การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ครูจัดกระทำ ขึ้นในการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ กิจกรรมในหลักสูตรนี้ หมายถึง วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งและบทเรียนซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมหลักเป็นกิจกรรมที่ว่าด้วยกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยมที่ดี

2. กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเวลาเรียน โดยไม่คิด ค่าเนนทางวิชาการ ซึ่งนักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสมัครใจ มีครูเป็นที่ปรึกษา เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวภาษา หรือผู้นำเพื่อประโยชน์

ประสาท ชันชัยภูมิ (2539 : 22) ได้ให้ความหมายไว้เป็น 2 คำ คือ การสอน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่ผู้เรียนและการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ เกี่ยวกับการสอน เช่นการใช้สื่อการเรียนการสอน การทดสอบ

กัญพินา เชื่อมจิต (2539 : 46) กล่าวว่า การสอน หมายถึง สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีส่วนต่อ ไปนี้เกิดขึ้นได้แก่

1. มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับสภาพแวดล้อมและครูกับสิ่งแวดล้อม

2. ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่

3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่ไปใช้ได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด (2544 : 5-6) กำหนดให้ครูจะต้องมีความเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนมาก มิใช่แต่ว่าครูรู้รายละเอียดของเนื้อหาและจะสามารถสอนได้สำเร็จทุกครั้งไป องค์กรประกอบที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสอนเป็นสิ่งที่ครูจะต้องเรียนรู้ และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน องค์กรประกอบที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสอนเป็นสิ่งที่ครูจะต้องเรียนรู้และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน องค์กรประกอบการสอน 7 ประการคือ

1. รู้จักบุคคลที่จะสอน ครูจะต้องศึกษาพื้นฐานของบุคคลที่จะสอนทุกคนว่าเป็นอย่างไร

2. เลือกสอนให้เหมาะสมกับบุคคล จะมีบุคคลหลายระดับทั้งด้านความพร้อมทางสติปัญญา และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน

3. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม เด็กไม่สามารถใช้วิจารณญาณในการคิดถึงสิ่งที่ป็นนามธรรมได้ นอกจากจะได้นำสิ่งเหล่านั้นมาข่อยให้เป็นรูปธรรมเสียก่อนเด็กจึงจะสามารถคิดได้

4. สอนจากสิ่งที่เห็นได้ง่ายไปยังสิ่งที่เห็นได้ยาก จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหานั้น ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น

5. สอนจากสิ่งที่รู้อยู่แล้วไปยังสิ่งที่ยังไม่รู้ เพราะคนเรานั้นชอบการเทียบเคียง

6. สอนโดยอุปมาอุปไมย การอธิบายด้วยการยกตัวอย่างเชิงอุปมาอุปไมยเป็นวิธีการที่นิยมกันมาก และจะต้องใช้ตัวอย่างอุปมาอุปไมยที่เหมาะสมกับระดับผู้เรียน

7. สอนด้วยอุปกรณ์การสอน สื่อการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การสอนประสบผลสำเร็จ และรวดเร็วขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม จัดสภาพแวดล้อม เช่น ห้องเรียน บริเวณอาคารสถานที่

ให้มีบรรยากาศเอื้ออำนวย มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนพัฒนาเทคนิคการสอน อยู่เสมอ มีกระบวนการกำกับติดตาม เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ โดยควบคุมดูแลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพให้ถึงจุดสูงสุด เห็น ความสำคัญของกระบวนการกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ แก้ไขปัญหา และเป็นการปลูกฝัง แนวทางดำเนินชีวิตตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบในการ จัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งครูและนักเรียนต้องใช้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพ

สิริฤทธิ์ หลานสีดา (2539 : 9) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสื่อการสอนว่าสิ่งที่นำ ความรู้ไปสู่การเรียนรู้ในรูปสิ่งพิมพ์หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้ สื่อการสอนที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ ก็คือ สื่อประเภท โสตทัศนูปกรณ์ รวมทั้งวัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา

บัณฑิต พลวิบูลย์ (2540 : 12) ได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนไว้ 3 ประเภท คือ

1. วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการผูกพัน สิ้นเปลือง เช่น ซอล์ก ฟิล์ม ภาพ สไลด์
2. อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้อง ถ่ายรูป เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์

3. กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบการสาธิต การทดลอง และกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นและนักเรียนปฏิบัติ

วนิดา การขยัน (2540 : 24) ได้ให้วิธีการใช้สื่อการสอน ดังนี้

1. สร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียน ได้เกิดแนวคิดและได้ ประสบการณ์ตรงมากขึ้น
2. ได้รับความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน
3. ให้นักเรียนสามารถจำสิ่งที่เรียน ได้ระยะยาว
4. นำสิ่งที่ได้เป็นประสบการณ์ตรงจากแหล่งต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียนได้มากขึ้น
5. สร้างพื้นฐานในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียน

6. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
7. เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
8. เป็นเครื่องมือที่ทบทวนสรุปและทำให้เนื้อหาวิชาสัมพันธ์กัน
9. เสริมสร้างกิจกรรมที่แปลกออกไปและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่
10. ช่วยให้นักเรียนเรียนได้เร็วขึ้น

สมคิด สร้อยน้ำ (2542: 96) ได้แบ่งสื่อออกเป็น 3 ประเภท คือ เครื่องมือ อุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ วิทยุ โทรทัศน์ วัสดุ ได้แก่ หุ่นจำลอง ของจริง ม้วนเทป รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ หนังสือเทคนิคหรือวิทยาการ ได้แก่ การสาธิต การแสดง การศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ

สรุปได้ว่า งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรได้ผลดี จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องจัดซื้อ จัดหา หรือจัดทำไว้ให้พร้อมและเป็นไปตามความต้องการของครูและนักเรียน ในการดำเนินการจัดซื้อ จัดหาหรือจัดทำต้องสำรวจความต้องการของครูและนักเรียนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแต่ละวิชา รวมทั้งจัดระบบบริหารการใช้ให้เหมาะสมรวดเร็ว เป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บริการ งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการ ได้แก่ การวางแผน จัดหา การจัดบริการ การส่งเสริมให้ครูรู้จักผลิต รู้จักใช้ การเก็บรักษา จัดให้มีศูนย์สื่อ แสวงหาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์และที่สำคัญจะต้องจัดให้มีการประเมินผล การใช้สื่อแล้วนำผลการประเมินมาวางแผนปรับปรุงต่อไป

4. งานวัดผลและประเมินผล

งานวัดผลและประเมินผล หมายถึง การกำหนดหน่วยให้แก่ปริมาณที่มีอยู่โดยใช้เครื่องมือ การสังเกตของครู การตรวจสอบพฤติกรรม แล้วนำผลที่ได้มาหาคุณค่า มาวิเคราะห์ว่าดีหรือไม่ เก่งหรืออ่อน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของงานวัดผลและประเมินผลไว้ดังนี้

พงษ์สวัสดิ์ ชีรภัคศิริ. (2545 : 33) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพ หรือคุณค่าของวัตถุสิ่งของ โครงการ การศึกษา พฤติกรรมการทำงานของคนงาน หรือความรู้ความสามารถของนักเรียนในทางการศึกษาหรือการเรียนการสอนนั้น การประเมินผลเป็นกระบวนการอย่างมีระบบในอันที่จะกำหนดขนาดหรือจำนวน ซึ่ง นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

วนิดา การขยัน (2540 : 27) กล่าวว่า งานวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการในการกำหนดหาปริมาณแทนคุณลักษณะของสิ่งของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือแทนพฤติกรรมหรือสมรรถภาพของบุคคล ผลออกมาเป็นตัวเลขหรือคะแนน แล้วนำมาตัดสินใจหรือวินิจฉัยเพื่อตราค่า ตีค่าหรือสรุปคุณลักษณะของสิ่งนั้น การวัดผล หมายถึง การวัดคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการวัดในด้านปริมาณ หรือคุณภาพ ด้านปริมาณ ได้แก่ การวัดความยาว – สัน ความกว้าง ความสูง น้ำหนัก ปริมาตร ความถี่ ความเร็ว ส่วนด้านคุณภาพ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับเชาวน์ปัญญาพฤติกรรม เจตคติ การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการนำความรู้ การรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการประเมินค่าและตัดสินใจ

การวัดผลประเมินผล หมายถึง กระบวนการปฏิบัติให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือคะแนนแทนปริมาณผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการสอน และการพิจารณาตัดสินคะแนนนั้นเพื่อชี้ถึงระดับคุณภาพพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เจริญก้าวหน้าในตัวผู้เรียน ว่ามีคุณภาพระดับใดเมื่อเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งจะพิจารณาจาก 5 ด้าน ต่อไปนี้

1. วิธีการวัดผลการเรียน
2. เครื่องมือวัดผลการเรียน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียน
4. การวิเคราะห์ข้อมูลผลการเรียน
5. การตัดสินผลการเรียนและการรายงานผล

สมคิด สร้อยน้ำ. (2542: 110) กล่าวว่า การวัดผล เป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุ สิ่งของ หรือบุคคลตามความมุ่งหมายที่จะวัดสอบเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น เช่น การวัดความสามารถทางสมองด้านต่าง ๆ การวัดคุณลักษณะทางกายภาพ เช่น ขนาดของวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ผลที่จะได้จากการวัดจะเป็นจำนวนตัวเลขหรือหน่วยที่แทนค่าลักษณะนั้น ๆ ซึ่งเป็นการวัดทางด้านปริมาณ ส่วนการประเมินผลเป็นการตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำหรืออาจกล่าวได้ว่า การวัดผล หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ การประเมินผล หมายถึง กรรมวิธีการจัดวางแผนการเก็บรวบรวมและการใช้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ สำหรับการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ

จุดมุ่งหมายของการวัดผลการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ประการ ดังนี้

1. เพื่อจัดตำแหน่ง มีการใช้อยู่ 2 วิธี คือ การสอบจำแนกและสอบคัดเลือก ทั้ง 2 วิธี โดยส่วนร่วมก็คือ การวัดความสามารถว่าเด็กอยู่ในระดับใดซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างมาก

2. เพื่อวินิจฉัย เป็นการค้นหาสมมติฐานความบกพร่องของการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้

3. เพื่อเปรียบเทียบ เป็นการเปรียบเทียบความเจริญงอกงามของเด็กในการ พัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก

4. เพื่อทำนาย เป็นการนำผลที่ได้เพื่อมาแนะแนวว่า เขาควรจะทำอะไร หลังจากจบแล้วเพื่อเป็นแนวทางในการแนะแนว

5. การประเมินค่า เป็นการพิจารณาโดยคำนึงถึงหลักสูตร วิธีสอน มาตรฐาน ของโรงเรียนแต่ละแห่งว่าดีหรือด้อยอย่างไร

รูปแบบการประเมินผล มีดังนี้

1. จำแนกตามจุดประสงค์ของการประเมิน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1 การประเมินผลก่อนเรียน (Pre – Evaluation) เป็นการประเมินก่อนเริ่มต้น บทเรียนแต่ละบท หรือแต่ละหน่วย เพื่อดูว่านักเรียน ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ก่อนครูจะสอนหรือไม่ และเพื่อดูว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนเรียนหรือไม่ ซึ่งพฤติกรรมก่อนเรียน หมายถึง ความรู้ และทักษะในจุดประสงค์ที่นักเรียนต้องมีมาก่อนเรียนเรื่องใหม่ เพื่อให้สามารถบรรลุ จุดประสงค์ใหม่ของการเรียนได้

1.2 การประเมินระหว่างเรียน (Formative Evaluation) หรือ การประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน คือ การประเมินความรู้ ความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์ ที่กำหนดไว้ระหว่างการเรียนแต่ละหน่วย เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ละคน

1.3 การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลเมื่อ สิ้นสุดการสอน เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีความรู้ทั้งสิ้นเท่าไร เก่ง อ่อนวิชาใดบ้าง ต้องการแก้ไข ปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีส่วนร่วมในเรื่องใด และเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของ นักเรียนแต่ละคน

2. จำแนกตามระบบการวัด แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 การประเมินผลแบบอิงตน (Self - Referenced Evaluation) ใช้การ เปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนแต่ละคนกับความสามารถของตนเอง การประเมินผล แบบนี้ใช้แบบทดสอบฉบับเดิม สถานการณ์เดิม เวลาให้ทำแบบทดสอบเท่าเดิม ต้องสอบก่อน เรียนเรียนและหลังเรียน การประเมินลักษณะนี้สามารถนำไปใช้ตรวจสอบว่าภายหลังการศึกษา แล้วนักเรียนได้พัฒนาไปมากน้อยเพียงใด

2.2 การประเมินแบบอิงกลุ่ม (Norm - Referenced Evaluation) ใช้ เปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนกับความสามารถของนักเรียนคนอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน ชัดคนส่วนใหญ่เป็นหลักในการเปรียบเทียบ คะแนนที่นำมาเปรียบเทียบของนักเรียนแต่ละคนต้องมาจากข้อสอบฉบับเดียวกัน แล้วเรียงลำดับลดหลั่นกันตามคะแนนที่สอบได้คะแนนสูงเหมาะสำหรับใช้ในการจัดตำแหน่งของนักเรียน คัดเลือกนักเรียน

2.3 การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion - Referenced Evaluation) ใช้เปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ไม่ต้องคำนึงถึง ความสามารถของคนอื่น ความสำคัญขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้เหมาะสมกับระบบการเรียนการสอนเพราะเป็นการตรวจสอบว่านักเรียนมีความรู้ มีทักษะคิดที่ดีตามจุดประสงค์หรือไม่

สรุปได้ว่า งานวัดผลและประเมินนั้น มีความสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ในระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผน กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน จัดหาเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ในการวัดผลและประเมินให้พร้อม สร้างเครื่องมือวัดผลอย่างมีคุณภาพ จัดดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผล นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน จัดแสดงผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน พร้อมทั้งแจ้งผลต่อผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างสม่ำเสมอ

5. งานห้องสมุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด (2545 : 23)ให้ความหมายของห้องสมุดโรงเรียนว่า เป็นแหล่งวิทยาการที่ได้จากการจัดหาหนังสือ สำหรับค้นคว้า สำหรับอ่านเสริมในบทเรียนและหนังสืออ่านประกอบ รวบรวมไว้เพื่อครูและนักเรียนใช้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นห้องสมุดโรงเรียนจึงควรมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญดังนี้ มีตู้ โต๊ะ เก้าอี้ อย่างเพียงพอ มีเอกสารต่างๆ เช่น หนังสือวารสาร สารานุกรม หนังสืออ่านประกอบ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ด้วย ห้องสมุดเป็นสถานที่รวบรวมหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ โดยได้มีการจัดทำหลักฐานการจัดเก็บ ระเบียบการเข้าไปใช้เพื่อให้บริการสมาชิก

ห้องสมุดโรงเรียน (School Libraries) คือ ห้องสมุดที่จัดขึ้นตามโรงเรียนต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นภาครัฐหรือเอกชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. จูงใจและปลูกฝังนิสัยให้รักการอ่าน
3. ส่งเสริมให้มีนิสัยในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4. ให้การแนะแนวการอ่าน เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกใช้นั่งโต๊ะได้
5. ฝึกนักเรียนให้มีทักษะการอ่าน การศึกษาค้นคว้างานคิดเป็นนิสัย

โรงเรียนควรจัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามข้อเสนอแนะดังนี้

1. การเล่านิทาน
2. การเล่าเรื่องจากหนังสือและจากภาพ
3. การแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือ
4. การแสดงหุ่น
5. เกมการศึกษา
6. การทายปัญหาจากหนังสือ
7. การแสดงละคร
8. การสาธิตแนะนำหนังสือ
9. การวาดภาพระบายสี
10. การจัดนิทรรศการ
11. การโต้วาที
12. การเสนอหนังสือ
13. การใช้โทรทัศน์เพื่อการอ่าน
14. ยอดนักฟัง
15. เสียงสวรรค์(ห้องสมุดเสียง)
16. การอ่านหนังสือให้ฟัง
17. การประกวด
18. การบริการห้องสมุดเคลื่อนที่

การบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน

การบริการของห้องสมุด เป็นงานที่ห้องสมุดจัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ เริ่มตั้งแต่การจัดสถานที่ ตกแต่งสถานที่ การสร้างบรรยากาศภายในห้องสมุดให้เหมาะสมกับแหล่งทางวิชาการ การจัดวัสดุครุภัณฑ์ให้คงามเป็นระเบียบ เกิดความสะดวกสบายในการใช้บริการห้องสมุดควรมีที่จำเป็นดังนี้

1. การบริการรับจ่ายทั่วไป เป็นบริการขั้นต้นของห้องสมุดที่เกี่ยวกับการให้ยืมหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ วัสดุทัศนูปกรณ์ และการรับคืน บริการนี้ห้องสมุดทุกแห่งจะต้องมี

2. การบริการหนังสือจอง เป็นการบริการที่แตกต่าง จากการบริการหนังสือทั่วไปกล่าวคือ หนังสือจองจะเป็นหนังสือที่ครูผู้สอนกำหนดให้นักเรียนของตนเองได้อ่านเพื่อประกอบการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยครูผู้สอนแจ้งให้บรรณารักษ์ทราบ บรรณารักษ์จะแยกหนังสือดังกล่าวนี้ไว้ต่างหากเพื่อให้บริการแก่นักเรียนกลุ่มนี้ตลอดความต้องการ

3. การบริการแนะนำการอ่าน เป็นการบริการที่จัดเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการอ่านของนักเรียนให้นักเรียนได้อ่านเป็น รู้จักเลือกหนังสือ รู้จักใช้หนังสือเพื่อการศึกษา

4. การบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า เป็นการบริการที่จะช่วยให้นักเรียนและครูได้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ และกิจกรรมของห้องสมุดอันจะเป็นผลให้ใช้ห้องสมุด ได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือและวัสดุของห้องสมุดค้นคว้า

5. การบริการแนะนำวิธีใช้ห้องสมุด เป็นการบริการที่ต้องการสอนให้นักเรียนรู้จักใช้ห้องสมุดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า

6. การบริการจัดทำรายชื่อหนังสือ ในการจัดทำนี้ควรจัดทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอทั้งนี้เพราะจะเป็นการเชิญชวนให้นักเรียนสนใจห้องสมุดและสนใจการอ่านมากขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า งานห้องสมุด โรงเรียนมีความสำคัญในงานวิชาการเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นแหล่งความรู้อย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้ที่ศึกษาหาความรู้เป็นแหล่งค้นคว้าด้วยตนเอง ห้องสมุดจึงจำเป็นจะต้องมีไว้ในสถานศึกษาทุกแห่ง และการจัดห้องสมุดในสถานศึกษาจะต้องจัดระบบทั้งการจัดเก็บ การจัดหา การรักษา การบริการ ให้ผู้ใช้บริการได้ใช้อย่างเต็มที่และมีสิ่งที่จะต้องศึกษาอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ตลอดเวลา

6. งานนิเทศภายใน

งานนิเทศภายใน มีความสำคัญกับสถานศึกษาทุกแห่ง เพราะเป็นกระบวนการให้การช่วยเหลือกับครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นการช่วยเหลืองานที่มอบหมายกับครูผู้รับผิดชอบซึ่งจะส่งผลให้งานสำเร็จ และเป็นการพัฒนา งาน พัฒนาวิชาชีพครู และส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. 2545 : 28)

1. ระบบการจัดการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา
2. หลักสูตรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนา
3. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว

4. ความเฉื่อยชา ความนิ่งเฉย และการขาดความสนใจของครู ต้องได้รับการกระตุ้นให้ตื่นตัวอยู่เสมอ

5. วิทยาการ สังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

6. การขาดประสบการณ์ของครูใหม่ หรือครูเก่าที่ก้าวไม่ทันต่อเทคนิค และวิธีการสอนใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

7. ผลการค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ ในวิชาการต่าง ๆ ควรได้รับการเผยแพร่และแปลความหมายสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การศึกษาก้าวหน้า

8. ปรัชญาและอุดมการณ์ของการจัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ควรได้รับการถ่ายทอดและสนองตอบจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัณฑิต พลวิบูลย์ (2540 : 36) มีความเห็นว่า การนิเทศภายในมีความจำเป็น เพราะจะก่อให้เกิดผลดีต่อการดำเนินงานของโรงเรียน 4 ประการ คือ

1. เป็นการช่วยเสริมกำลังของศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษาซึ่งมีไม่พอที่จะนิเทศการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

2. การนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียนเองนั้น ผู้นิเทศเป็นผู้ที่ใกล้ชิดที่มีอยู่ในโรงเรียน ย่อมมีความรู้ในปัญหาได้ดีและสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าที่จะให้คนภายนอกมานิเทศ

3. ผู้นิเทศในโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับครูในโรงเรียนอยู่แล้ว ทำให้บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง ไม่ต้องเสียเวลาสร้างความคุ้นเคยเหมือนกับศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารการศึกษาภายนอกโรงเรียน

4. ผู้นิเทศโรงเรียนสามารถติดตามการปฏิบัติงานหรือผลงานนิเทศได้ตลอดเวลา เพราะอยู่ใกล้ชิดและสามารถทำให้งานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง

บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศ ผู้บริหาร โรงเรียนมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 138-139)

1. กำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศให้เกิดผลการปฏิบัติงาน

1.1 ส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือในการทำงานของครูเป็นคณะ

1.2 ส่งเสริมให้ครูรักงานวิชาการ ทำงานวิชาการสม่ำเสมอ เคารพหลักการและเหตุผลการปรับปรุงคุณภาพของงาน

2. กำหนดวิธีการหาข้อมูล ศึกษาปัญหาและข้อบกพร่องงานวิชาการของโรงเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น

- 2.1 เยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน
- 2.2 ปรึกษาหารือกับครูเป็นรายบุคคลและคณะ
- 2.3 จัดประเมินผลงานวิชาการของโรงเรียน
- 2.4 ศึกษาความเคลื่อนไหวทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงงาน
- 2.5 รับฟังข้อพิจารณา ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นจากบุคคลภายนอกโรงเรียน

เช่น ศึกษาพิเศษ กรรมการโรงเรียน ผู้นำชุมชน

3. กำหนดกิจกรรมการนิเทศภายในตามความต้องการ ความจำเป็น ตามสภาพของโรงเรียนเช่น

- 3.1 ปฐมนิเทศครูบรรจุใหม่ ให้เข้าใจวิธีการทำงาน
- 3.2 จัดให้มีการสาธิตการสอน
- 3.3. จัดประชุมครู เกี่ยวกับงานวิชาการ ในระดับชั้นและระดับกลุ่ม

ประสบการณ์

- 3.4 จัดให้มีการอบรมครูเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์
- 3.5 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เช่นการจัดทำอุปกรณ์การเรียนการสอน
- 3.6 จัดบริการเอกสารทางวิชาการแก่ครู เช่น หลักสูตร คู่มือครู หนังสือ

ประกอบเอกสารค้นคว้า

- 3.7 จัดให้มีการไปศึกษาดูงานการสอนของโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อสร้างแนวคิดในการพัฒนางาน

3.8 ให้ครูได้มีวัสดุและสื่อในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

3.9 จัดให้ครูได้มีการประเมินผลตนเอง

3.10 ร่วมวางแผนกับศึกษานิเทศก์ในการปรับปรุงงานของโรงเรียน

4. มาตรฐานโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องนิเทศติดตามดังนี้

4.1 มาตรฐานคุณภาพของนักเรียน

4.1.1 ความรู้พื้นฐาน

4.1.2 ความสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4.1.3 มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต

4.1.4 มีนิสัยและสมรรถภาพทางกายตามมาตรฐาน

- 4.1.5 มีคุณธรรมจริยธรรม
- 4.1.6 มีสุนทรียภาพทางศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- 4.2 มาตรฐานการเรียนการสอน
 - 4.2.1 ครูวางแผนการสอน
 - 4.2.2 สื่อเหมาะสม
 - 4.2.3 วัดผลและประเมินผลตรงตามสภาพจริง
- 4.3 มาตรฐานการบริหารโรงเรียน
 - 4.3.1 พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น
 - 4.3.2 จัดบริการนักเรียนตามสภาพพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเหมาะสม
 - 4.3.3 ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร
 - 4.3.4 บำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้มีสภาพปัจจุบันและใช้การได้
 - 4.3.5 ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน
 - 4.3.6 จัดกระบวนการพัฒนางาน พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน

กล่าวโดยสรุป งานนิเทศภายใน เป็นความเข้าใจร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียน และครู เพื่อให้ยอมรับซึ่งกันและกัน ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างมีระบบ จัดหาเครื่องมือ วัสดุและเอกสารสำหรับการนิเทศให้เพียงพอและมีการประเมินผลการนิเทศ ภายในและนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุงให้การนิเทศภายในมีความก้าวหน้า สามารถพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร

7. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 68) กล่าวว่า การประชุม มีหลายรูปแบบ ต้องศึกษาให้เข้าใจและเลือกใช้ให้เหมาะสม มีดังนี้

1. การประชุมสัมมนา เป็นการประชุมเพื่อปรึกษา ค้นคว้าหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง ภายใต้การนำของผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์ด้านนั้น ๆ โดยเฉพาะ
2. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมที่มุ่งให้ผู้เข้าประชุมเกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติอย่างแท้จริง
3. การประชุมเชิงอภิปรายกลุ่ม เป็นการประชุมกลุ่มย่อยในหัวข้อที่สมาชิกมีความสนใจร่วมกัน เพื่อสำรวจปัญหา แก้ปัญหาและสร้างเกณฑ์ร่วมกัน

4. การประชุมแบบบรรยาย เป็นการประชุมเพื่อเสนอเนื้อหา ความรู้ ข่าวสาร มุ่งให้ผู้ฟังได้ทราบและ โน้มน้าวให้เห็นคล้อยตาม

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 11-13) ได้กล่าวถึง การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ ดังนี้

1. การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะนำหรือปรับปรุงกระบวนการเรียน การสอนของครูให้ดีขึ้น และช่วยให้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนการสอน

2. การฝึกอบรม เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารจัดขึ้นเพื่อเสริมการเรียนการสอนและ การทำงานของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สำหรับการส่งเสริมการฝึกอบรมให้ครูมีสมรรถภาพในการทำงานนั้นอาจปฏิบัติ ได้ดังนี้

1. ศึกษางานไปพร้อมกับการปฏิบัติ
2. ปฐมนิเทศและประชุมชี้แจง
3. ให้ทำงานในฐานะผู้ช่วย
4. ให้ฝึกงานโดยมอบหมายให้ปฏิบัติจริง
5. ส่งเข้ารับการฝึกอบรมระยะสั้น
6. ส่งไปศึกษาต่อทั้งภายในและภายนอกประเทศ
7. ส่งไปเรียนบางวิชาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันต่าง ๆ บางเวลา
8. มอบหมายตำแหน่งหน้าที่พิเศษให้ทำ
9. ให้การนิเทศภายใน
10. ประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน
11. จัดประชุม อบรม หรือสัมมนาครูหัวหน้าหมวดวิชาการหรือครู
12. ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์
13. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาครูเป็นกระบวนการต่อเนื่องและพิสดาร วิธีการที่ใช้ในการ พัฒนาครูซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ก็คือ การฝึกอบรมประจำการและจะต้องเป็นไป เพื่อทำให้ครูมีความเจริญงอกงามอย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโรงเรียน และความต้องการของครู ไม่กระทำโดยการบังคับ ต้องเป็นไปเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

วิธีการสัมมนาบุคลากร มีวิธีการกระทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมนิเทศครูใหม่
2. จัดครูใหม่เข้าสังเกตการสอนของครูเก่า
3. เปิดโอกาสให้ครูดูการสาธิตการสอนจากครูด้วยกันหรือจากผู้เชี่ยวชาญ
4. จัดให้มีสัปดาห์แห่งความก้าวหน้าทางวิชาการ
5. จัดให้มีกลุ่มอภิปรายกลุ่มย่อย ๆ ตามความสนใจ
6. จัดให้มีการประชุมอบรมในระหว่างฤดูร้อน
7. จัดเที่ยววันสนทนา
8. จัดรายการเล่าสู่กันฟังหรือเขียนสู่การอ่าน

การประชุมอบรมทางวิชาการที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าเป็นงานที่ผู้บริหาร โรงเรียน จะต้องให้ความสนใจอีกงานหนึ่งเป็นงานบริหารบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารงาน วิชาการเพราะการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตามหากมีการประชุมปรึกษาหารือกันให้เข้าใจแล้วก็จะ สามารถปฏิบัติงานนั้นให้ดีด้วย จึงถือว่าหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ต่อการประชุมอบรมทางวิชาการแก่บุคลากรในหน่วยงานนั้น

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็น สถานศึกษาของรัฐ ต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาบูรณา การในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ โรงเรียน โดยบูรณาการ เข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคคลและบริหารทั่วไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33-38)

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการ บริหารจัดการ ไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้ โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามี ความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้ง การวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น
2. เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก
3. เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.5 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.7 ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

แนวทางการปฏิบัติ

2.1 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ กิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

2.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยามิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.4 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

แนวทางการปฏิบัติ

3.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

3.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

3.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

3.5 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้มาตรฐาน

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการและพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

4.2 ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและงานวิจัยกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

5.1 ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

5.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

5.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนา
งานด้านวิชาการ

5.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม
และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล
ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

5.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อ
การศึกษา

6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

แนวทางการปฏิบัติ

6.1 สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งใน
สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง

6.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล
ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานศึกษาอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง

6.3 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และ
ประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคม
อื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน

6.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน
ในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. การนิเทศการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

7.1 จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

7.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบ
หลากหลาย และเหมาะสมกับสถานศึกษา

7.3 ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

7.4 ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและ
กระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา

7.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษา
ภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

8. การแนะแนวการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

- 8.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน
- 8.2 กำหนดการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา
- 8.3 ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา
- 8.4 ประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านการแนะแนวศึกษากับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

- 9.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 9.2 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
- 9.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา
- 9.4 ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 9.5 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายใน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
- 9.6 ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 9.7 ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

แนวทางการปฏิบัติ

- 10.1 ศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
- 10.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะ ทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น
- 10.3 ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษา
- 10.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

แนวทางการปฏิบัติ

- 11.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับ อุดมศึกษาทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา
- 11.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

12. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

- 12.1 สำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 12.2 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหาร และการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วัฒนา ไกรสุรย์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ โรงเรียนและ ครู – อาจารย์ผู้สอน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการ ทั้ง 9 ด้าน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการ โดยภาพรวมทุก ๆ ด้าน มีปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

กัญพินา เชื่อมจิต (2539 : บทคัดย่อ) วิจัยการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้นของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า

1. การดำเนินงานบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดำเนินการ เตรียมความพร้อมของครูให้มีความรู้ในเรื่องหลักสูตร เพื่อรองรับการเป็นเมืองอุตสาหกรรม ของจังหวัดเพชรบุรีเป็นส่วนใหญ่ แต่การดำเนินงานตามแผนการใช้หลักสูตร โรงเรียนได้ ปฏิบัติกันเป็นส่วนน้อย

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารหลักสูตรของผู้เกี่ยวข้องคือบุคลากร ไม่เพียงพอ ขาดแคลนงบประมาณ ครูไม่นำแผนการสอนไปใช้หรือสอนโดยไม่มีแผนและ ใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ครูขาดทักษะในการวัดผล ประเมินผลและให้ความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพกับตนเองน้อยไป

พงษ์กฤษณ์ ฮามคำไพ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย การติดตามการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การเตรียมความพร้อมของโรงเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย ยกเว้น ปัญหาเรื่องครู ได้รับ ชั่วโมงสอนมากเกินไปและ โรงเรียนไม่มีงบประมาณที่จะซื้อวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีปัญหาอาคารเรียนมีห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ การขาดแคลนดังกล่าว มีผลทำให้นักเรียน ไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริงที่จะทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดได้ ประกอบกับครูส่วนใหญ่ ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย จึงทำให้นักเรียนไม่เห็นภาพจริง

รัตนา อรรถนิตย์ (2539 : บทคัดย่อ) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในปัจจุบันของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร (กลุ่มที่ 4 , 2) พบว่า

1. โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านวิชาการครบทั้ง 9 ด้านคือ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียน การจัดการเรียนการสอน การจัดการสอนซ่อมเสริม การใช้สื่อด้วยเทคโนโลยี การจัดกิจกรรมนักเรียน การวัดและประเมินผล และการประเมินผลงานวิชาการ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติคือ ไม่มีข้อมูลและสถิติมาประกอบในการวางแผนงานวิชาการ สถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องประจำวิชา ครูขาดในบางหมวดวิชา ขาดการกระตุ้นให้ผลิตสื่อและการใช้สื่อครูไม่สำรวจสภาพปัญหาของนักเรียน

บัณฑิต พลวิบูลย์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามทัศนะของครูใน โรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2538 ผลวิจัยพบว่า

1. การดำเนินการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามทัศนะครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำโดยส่วนรวมมีการดำเนินการนิเทศภายในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากเฉลี่ยสูงไปต่ำคือ ด้านการศึกษานอกสถานที่ ด้านการปฐมนิเทศ ด้านการประชุมปฏิบัติการ ด้านการอบรมสัมมนา และด้านการสังเกตการสอน

2. การเปรียบเทียบระดับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วนิดา การขยัน (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และประสบการณ์การดำรงตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยภาพรวมแตกต่างกันและขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีปัญหาจากการปฏิบัติงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบแตกต่างกัน

ธวัช ทองแสน (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการบริหารและการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2520 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ซึ่งการวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการบริหารและการใช้หลักสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ศึกษาวิจัย 3 ด้าน คือ ด้านกระบวนการบริหารหลักสูตร ด้านกระบวนการนิเทศการใช้หลักสูตร และด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 3 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกรายการ ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดระบบบริหารหลักสูตร และด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในบทบาทของครูผู้สอนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

สปาร์ค (Sparks. 1960 : 3650 A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเป็นครูใหญ่ของโรงเรียน ในมลรัฐเคนตักกี ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลวิจัยพบว่า ครูใหญ่ใช้เวลาทำงานมากที่สุดตามลำดับ ดังนี้ นิเทศการสอน การแนะแนว การประชาสัมพันธ์ การศึกษาทางวิชาการต่าง ๆ งานธุรการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การควบคุมระเบียบวินัยและการสอน ส่วนความเข้าใจในการบริหารงานของครูใหญ่ ไม่ได้ขึ้นกับท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่แต่จะขึ้นกับขนาดของโรงเรียน ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ครูใหญ่จะมีความเข้าใจในการบริหารงานดีกว่าครูใหญ่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ๆ

เชฟเฟอร์ (Shaeffer. 1979 : 71) ทำวิจัยที่โรงเรียนประถมศึกษาในชาวตะวันออก พบว่า สิ่งที่โรงเรียนถ่ายทอดให้เด็ก คือ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ค่านิยม ความเคารพ เชื่อฟัง และความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ นอกจากนั้นวิธีการสอนที่ใช้ไม่เอื้อต่อการฝึกเด็กให้เป็นตัวของตัวเอง หรือคิดอ่านสิ่งแปลกใหม่ เน้นพิธีการมากกว่าแก่นสารของสิ่งที่เรียนรู้ ผู้วิจัยสรุปว่า การศึกษาดังกล่าวประสบความสำเร็จในการฝึกฝนให้เด็กเป็นพลเมืองที่จงรักภักดีต่อประเทศชาติและผู้บังคับบัญชาตนเองได้ แต่ไม่อาจสร้างลักษณะนิสัยที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตในระบบเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้ นั่นคือ การศึกษาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับชีวิตที่เด็กจะต้องเผชิญต่อไป

เบลคีย์ (Blakkely. 1989 : 218) ได้การสำรวจทัศนะของครูผู้สอนและผู้บริหารต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและผู้บริหาร เห็นว่า การประเมินผลจะมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ หากสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติของครูผู้สอนมากกว่าความก้าวหน้า

ในตัวของผู้บริหารและผู้สอนเห็นด้วยอย่างมาก เกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้สอน

ฟรีด (Freel . 1987 : 289) ได้ศึกษาการประเมินผลผู้สอนที่มีผลกระทบต่อทัศนคติและผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ พบว่า ได้พัฒนาระดับการสอนและการปฏิบัติงานของผู้สอนร้อยละ 52 ระบบการประเมินช่วยให้เกิดทักษะที่สมบูรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้สอน ร้อยละ 68 การประเมินผลเป็นวิถีทางที่ช่วยให้เกิดทักษะที่สมบูรณ์ ร้อยละ 54

เบอร์ชไฟด์ (Burchfield. 1986 : 293) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้สอนต่อการประเมินผลผู้สอน ในเขตการศึกษามลรัฐอาลาบามา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์การประเมินผล ควรวางวิธีการในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนโยบาย กระบวนการ รายละเอียดของงาน การฝึกฝน ความชำนาญการของผู้ประเมิน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ยังมีปัญหาอยู่มาก ตั้งแต่ระดับ โรงเรียนจนกระทั่งผู้บริหารระดับสูงแม้จะพยายามในการปรับปรุงพัฒนา แต่ก็ยังมีปัญหาซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากความแตกต่างในด้านสภาพแวดล้อม ที่ตั้ง ขนาดโรงเรียน ทำให้ปัญหาการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา ไกรสุรีย์ (2538 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียนและครู อาจารย์ผู้สอน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการทั้ง 9 ด้าน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมทุก ๆ ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับวนิดา การขันธ์ (2540 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา ซึ่งพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมและราย องค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ในฐานะผู้วิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ต่อไป